

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Archivering by design

een andere kijk op digitaal archiveren

Erik Saaman (Nationaal Archief)
Historisch Centrum Overijssel, i.s.m. Kennisnetwerk Informatie en Archief (KIA)
22 mei 2019

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Hoe staan we er voor?

Een dementerende overheid?

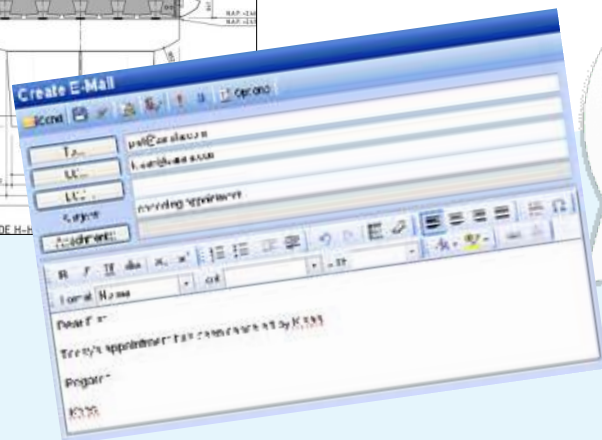
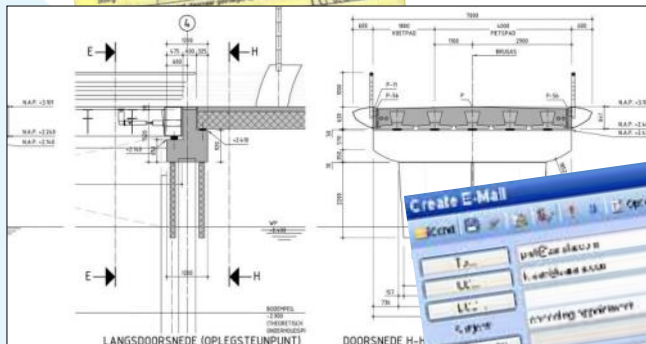

Een dementerende overheid?

Erfgoedinspectie 2005: **In sneltreinvaart ontstaat een gat in ons collectieve geheugen, omdat digitale informatie vaak onvoldoende zorgvuldig bewaard wordt.** Dat is niet alleen een probleem voor de generaties na ons, maar ook voor overheidsorganisaties die over een professionele bedrijfsvoering moeten kunnen beschikken en zich over hun daden moeten kunnen verantwoorden.

Informatie ongeacht vorm

Hoe komt dat?

ZONDEBOK

**OUDSTE VORM VAN
TEAMBUILDING**

belgie@loesje.org
www.loesje.org/belgie
Loesje

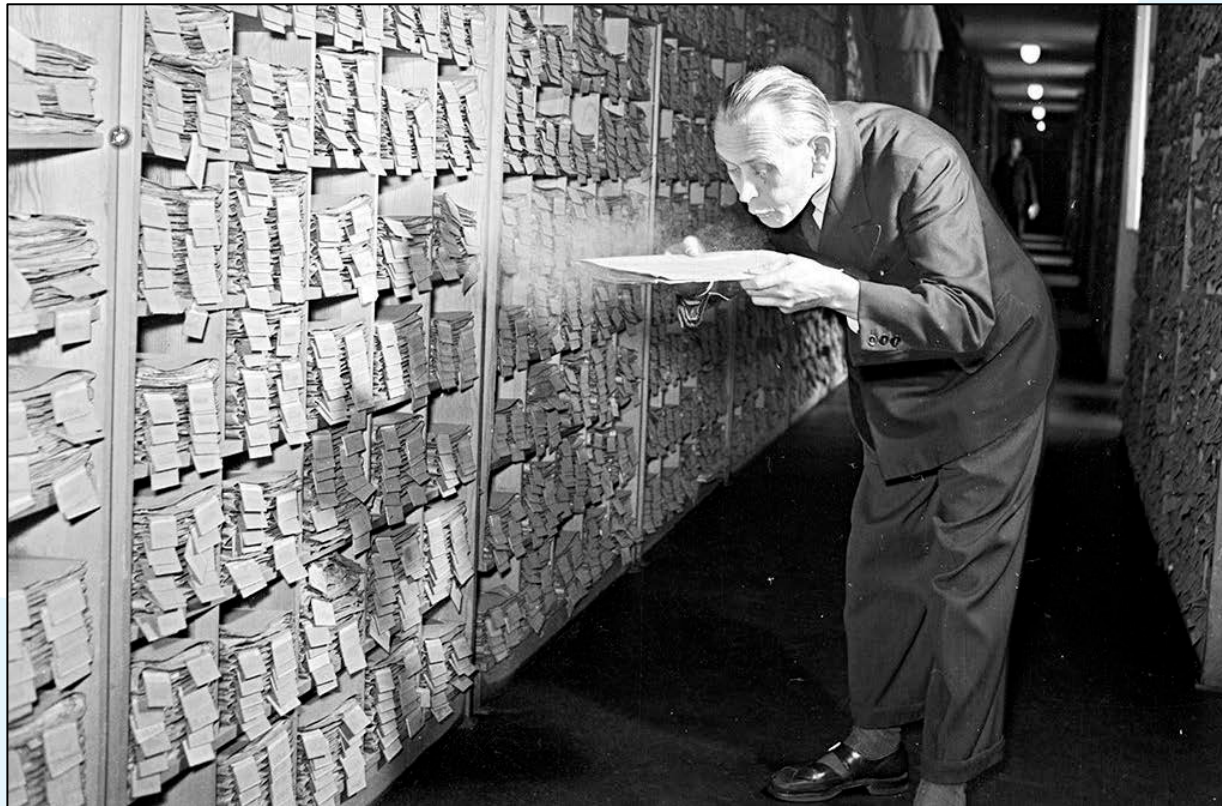
Hoe komt dat?

ZONDEBOK

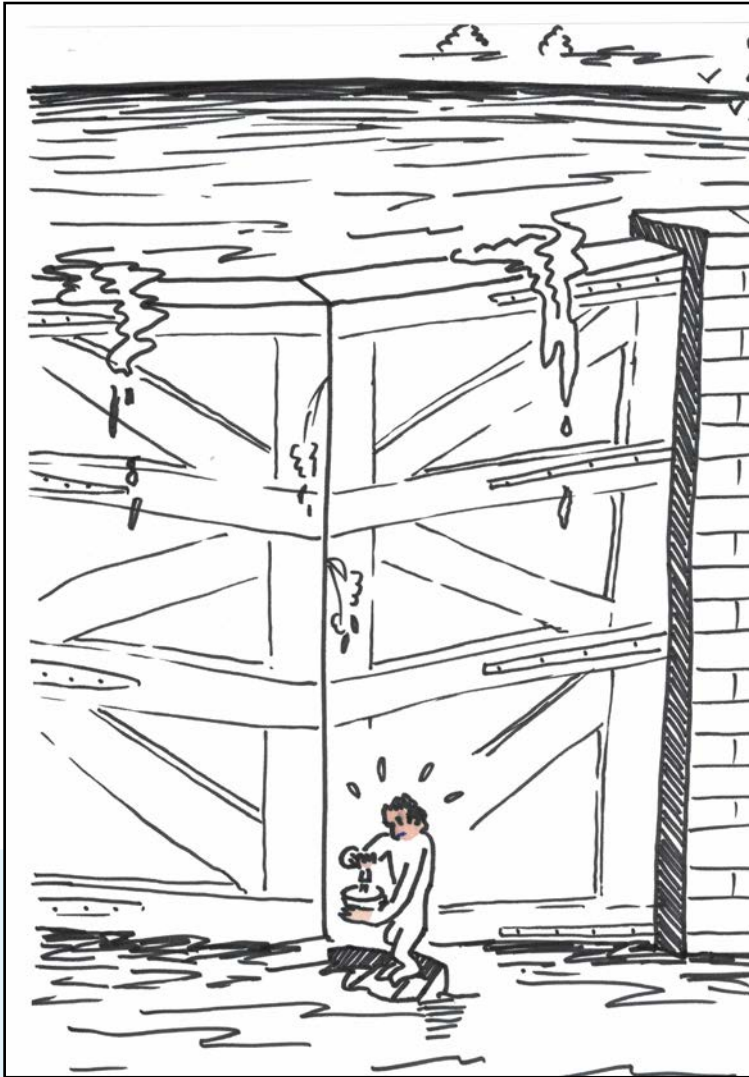
Maar hoe doen we het zelf?

Zo doen we het zelf

- Wij weten hoe het moet!
- DIV en archiefinstellingen bepalen hoe er gewerkt moet worden.
- Archiveringsproces staat daarbij centraal.
- Alle informatie moet zo snel mogelijk in een archiveringssysteem.
- Instrumenten: selectielijst, ordeningsplan, metadata, etc.
- Ongeacht hoe werkproces is ingericht, en of het er baat bij heeft

OPSTAND DER ARCHIEFVORMERS

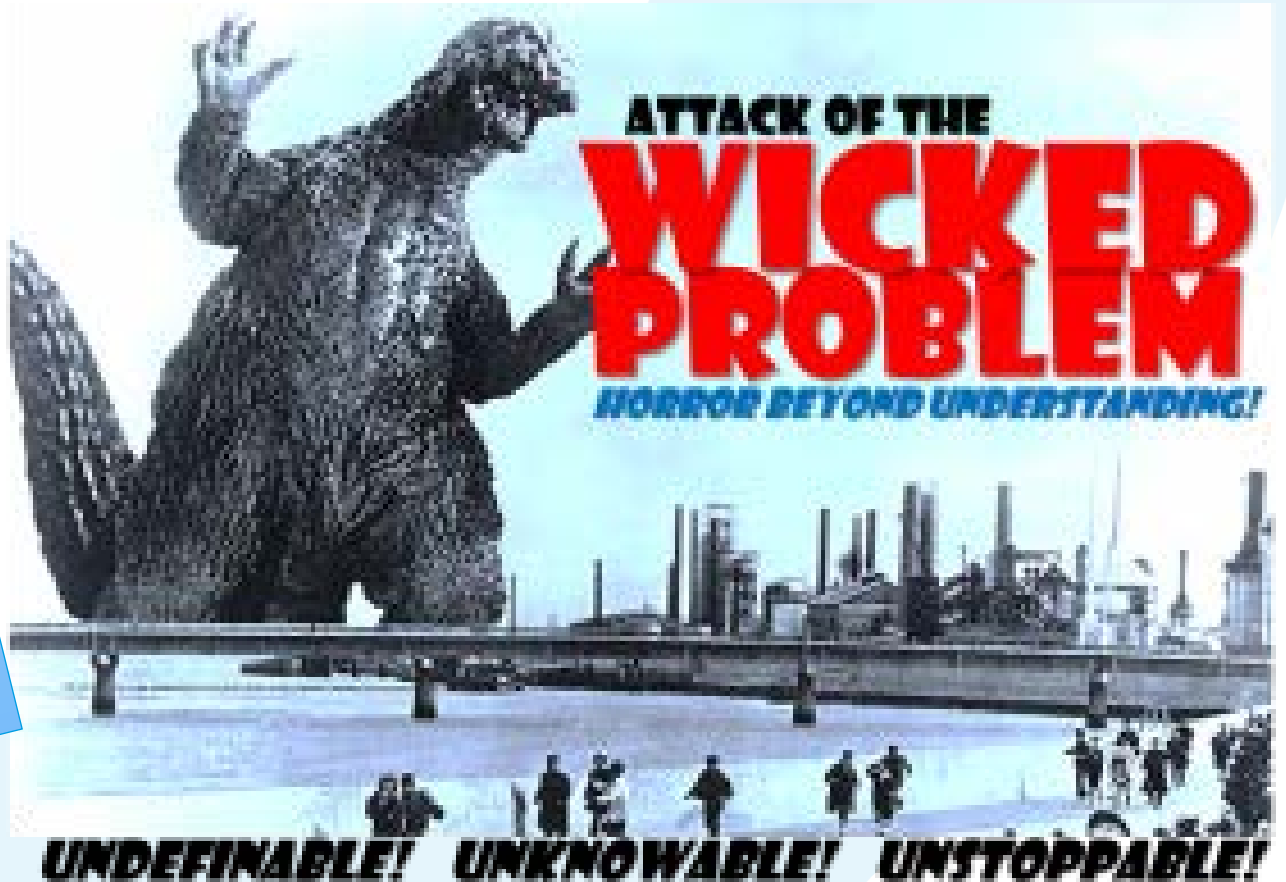
Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Maar hoe dan?

Taai probleem

Wicked problem: Problem difficult or impossible to solve because of incomplete, contradictory, and changing requirements that are often difficult to recognize.

Verandermanagement

Verander- manage- ment

IN 28 LESSEN

business contact

**Jaap
Boonstra**

Verandermanagement

Verander-

Denkwijze	Er verandert iets als je:...
Geeldruk	De belangen van de belangrijkste spelers bij elkaar kunt brengen tot een consensus door middel van een onderhandelingsproces
Blauwdruk	Onderzoekt wat de beste oplossing is en die planmatig implementeert in een rationeel proces
Rooddruk	Mensen op de juiste manier prikkelt, zodat ze zich gewaardeerd en gezien voelen in een sociaal proces
Groendruk	Mensen in leersituaties brengt, ze bewuster en bekwamer maakt waardoor hun vermogens toenemen op het werk in een ontwikkelproces
Witdruk	Spontane evolutie een handje helpt door ruimte te geven waar energie zit en blokkades slecht in een dynamiserend proces

Verandermanagement

Verander-

Denkwijze	Er verandert iets als je:...
Geeldruk	De belangen van de belangrijkste spelers bij elkaar kunt brengen tot een consensus door middel van een onderhandelingsproces
Blauwdruk	Onderzoekt wat de beste oplossing is en die planmatig implementeert in een rationeel proces
Rooddruk	Mensen op de juiste manier prikkelt, zodat ze zich gewaardeerd en gezien voelen in een sociaal proces
Groendruk	Mensen in leersituaties brengt, ze bewuster en bekwamer maakt waardoor hun vermogens toenemen op het werk in een ontwikkelproces
Witdruk	Spontane evolutie een handje helpt door ruimte te geven waar energie zit en blokkades slecht in een dynamiserend proces

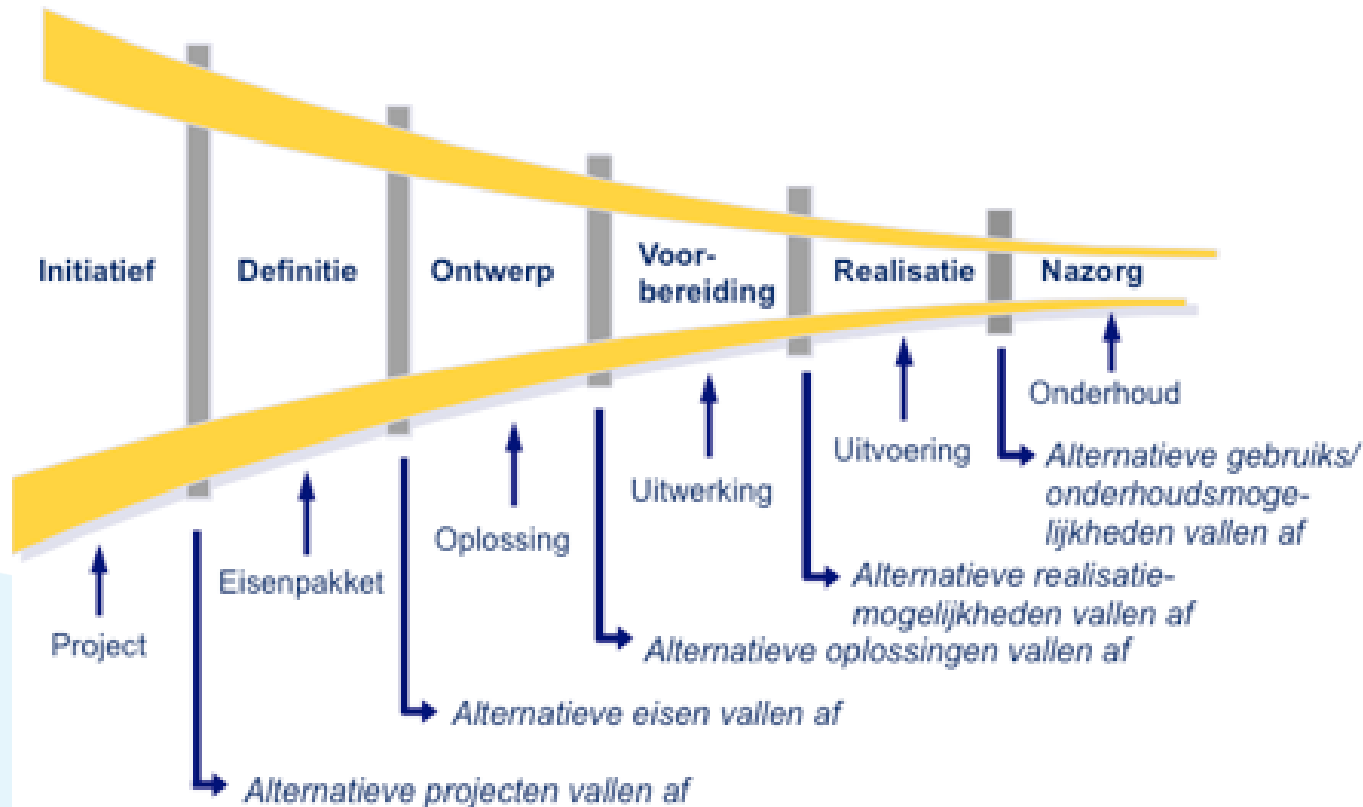

Een paar lessen

- Neem niet aan dat je het begrijpt en de oplossing hebt.
- Begrijp de behoeftes, focus op mensen en businesswaarde.
- Ontwikkel netwerken en samenwerkingen.
- Reframing: nieuwe manieren van kijken, gebruik taal die past.
- Leer en wees creatief, met vallen en opstaan.

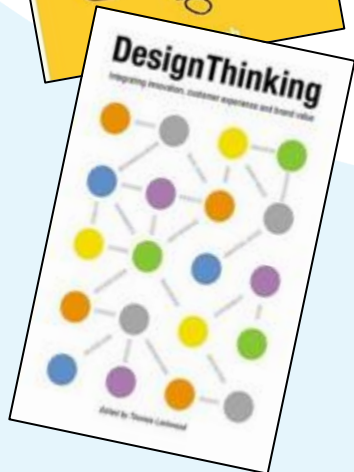
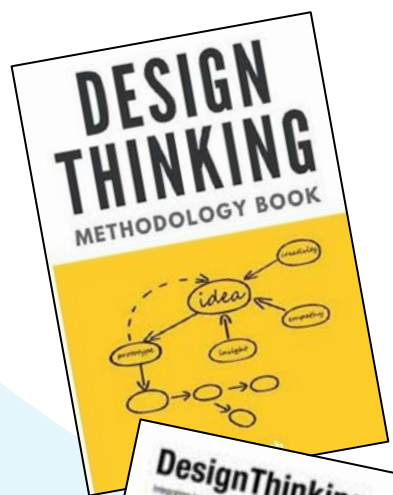

Projectmatige aanpak werkt vaak niet

Design thinking

Hoe je écht lastige problemen aanpakt

🕒 18 juni 2016

Voetbalvandalisme is er eentje. Maar ook migratie, corruptie en proberen (samen) gelukkig te zijn. Het zijn voorbeelden van ‘wicked problems’, taaie problemen. Problemen die je niet oplost met een uurtje vergaderen en een beetje logisch nadenken. Vaak is het probleem diffuus, zijn er allerlei oorzaken en weten we niet precies hoe een oplossing eruitziet.

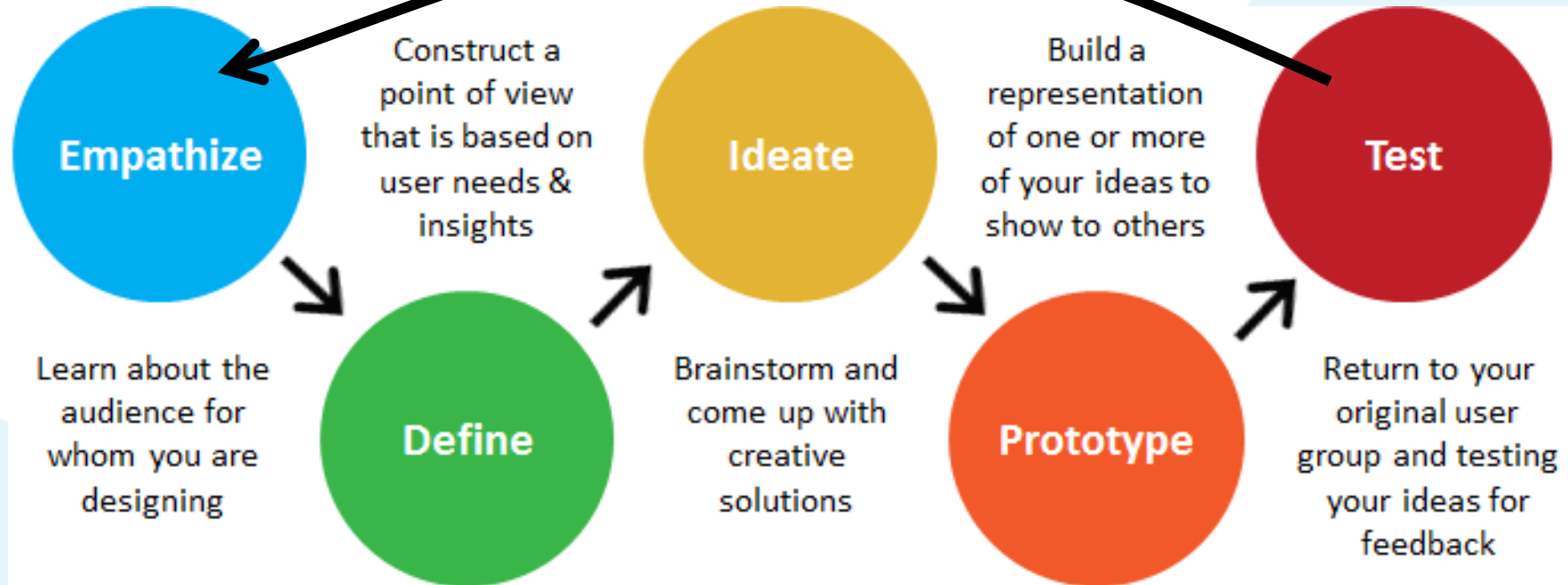
Wat kán helpen, is denken als een kunstenaar, een architect of een ontwerper. ‘Design thinking’ heet dat, en het wordt steeds populairder. Nederlander Kees Dorst, industrieel ontwerper, filosoof en tegenwoordig ook hoogleraar in Sydney, onderzocht de manier waarop succesvolle ontwerpers te werk gaan. Hij leidde daaruit principes af die bedrijven en overheden helpen om

Ben Tiggelaar is gedragsonderzoeker, trainer en publicist. Hij schrijft elke week over management en leiderschap. 📷

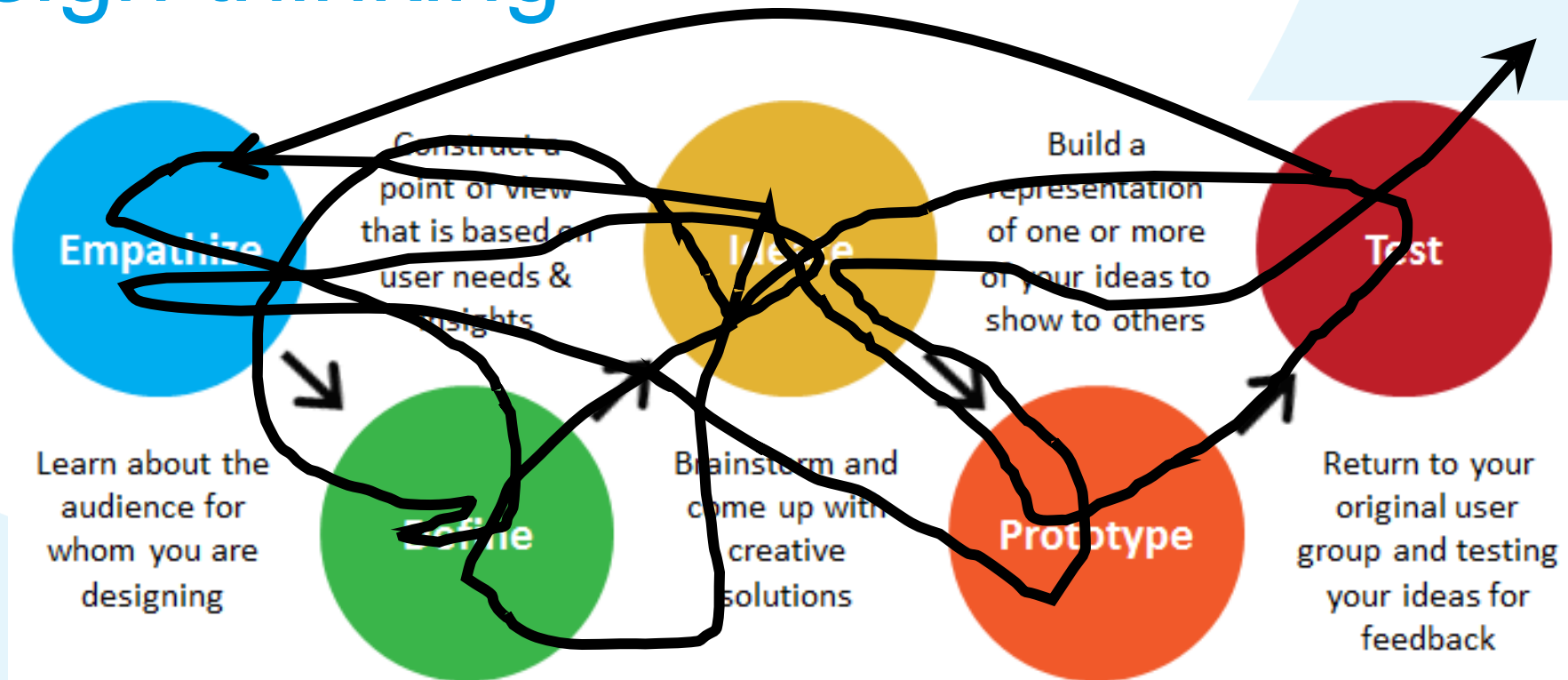

Design thinking

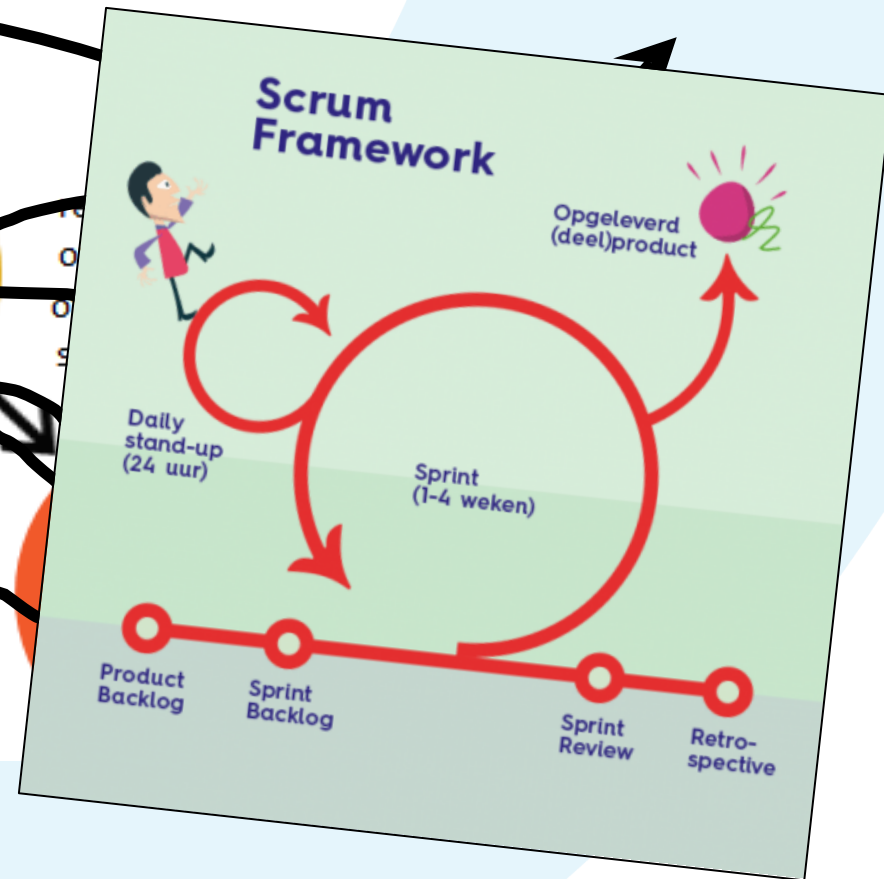
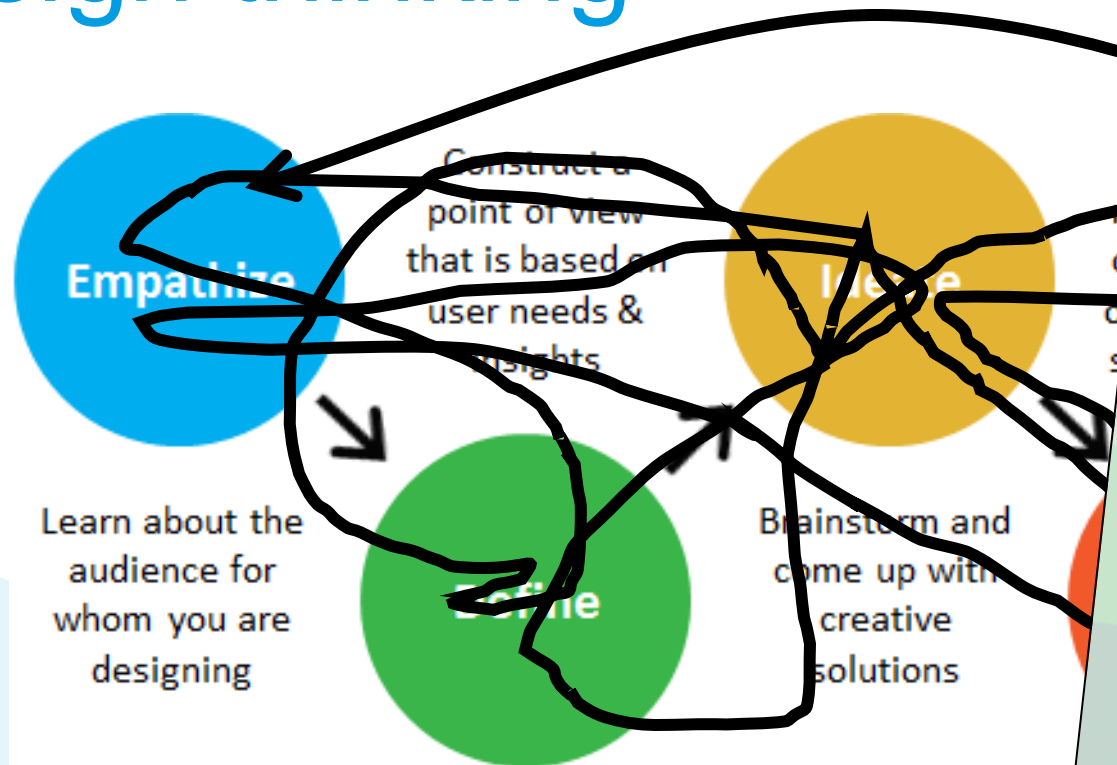

Design thinking

Design thinking

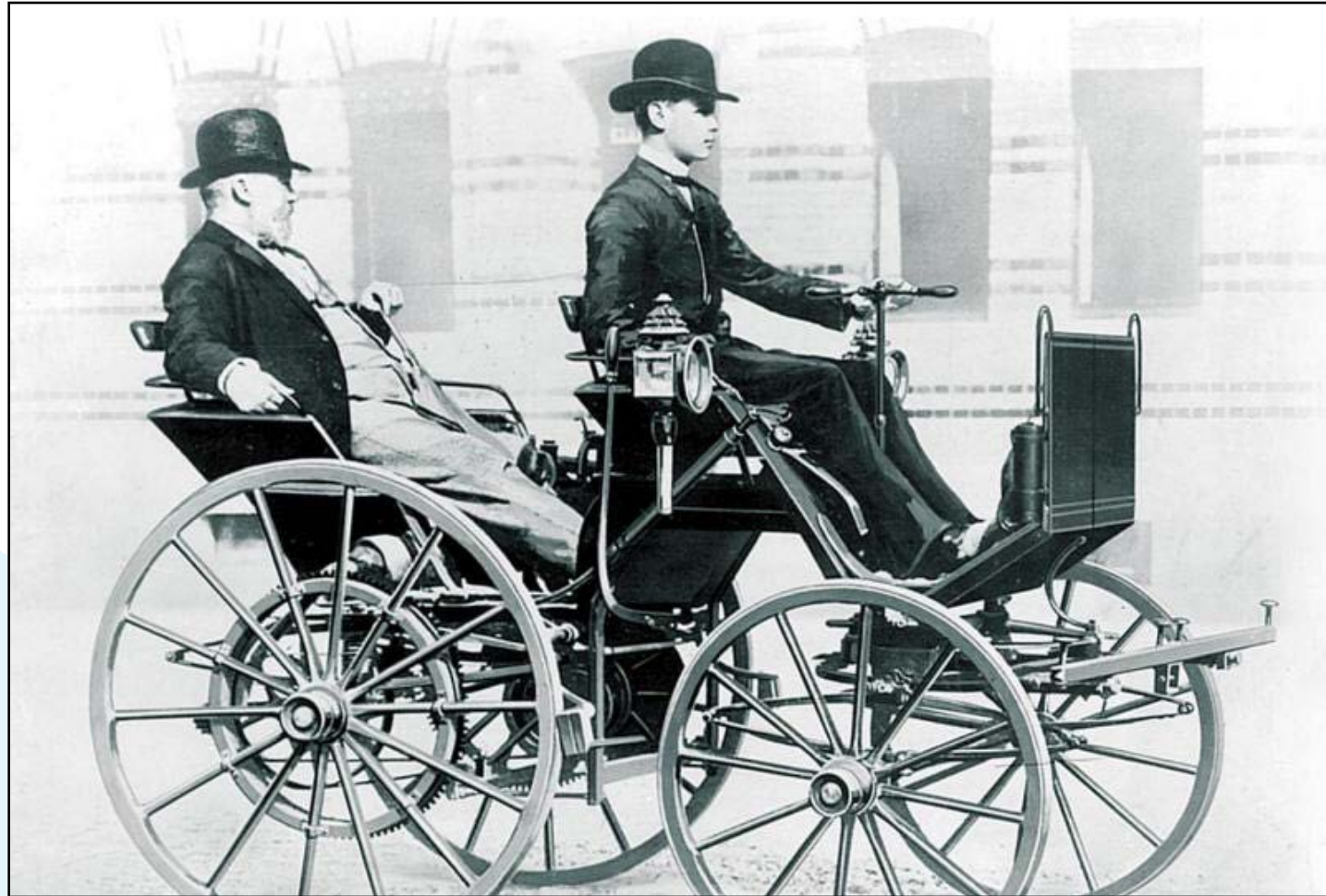
Design thinking

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nieuwe manieren van werken

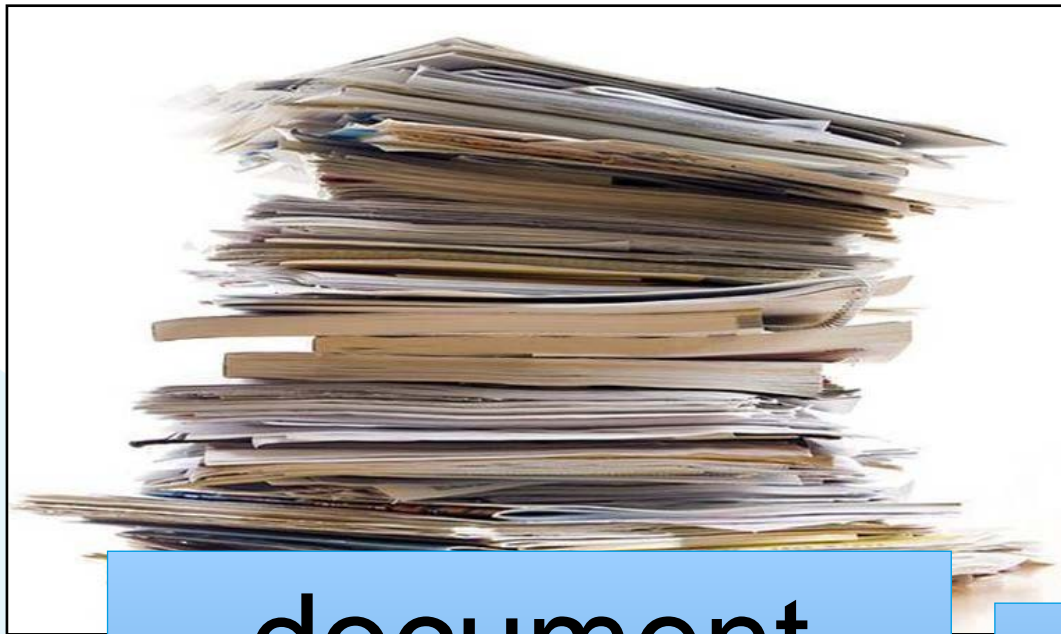

Blijf niet hangen
in bestaande
oplossingen die
niet passen bij
de nieuwe tijd

Van papier naar digitaal

document

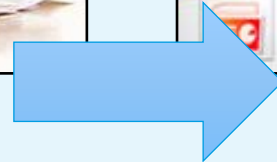
bestand

Van papier naar digitaal

Maar blijft de rest
hetzelfde?

document

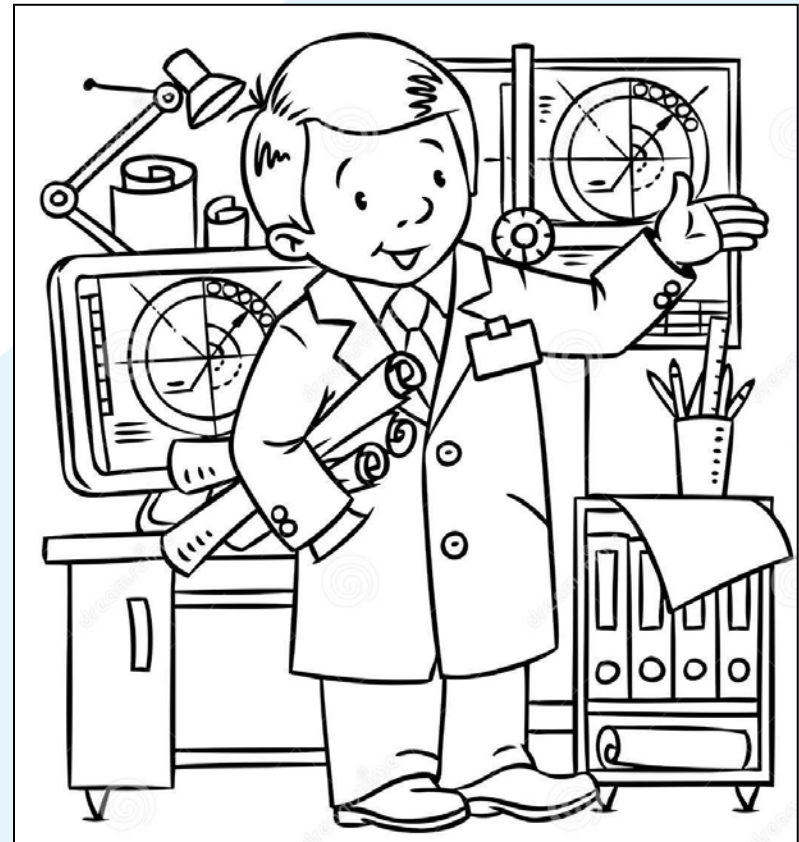
bestand

Archiveren opnieuw uitvinden

- Met hetzelfde doel
- Maar met nieuwe manier van werken

Het doel van archiveren

Mogelijk maken dat een selectie van overheidsinformatie en de daarbij behorende functionaliteiten en contextgegevens, in de toekomst kan worden hergebruikt voor:

- overheidstaken uitvoeren
- verantwoording afleggen
- rechtszekerheid voor burgers en bedrijven
- onderzoek mogelijk maken
- cultureel erfgoed behouden

Focus op probleem, niet op oplossing

- Duurzaam toegankelijke informatie:

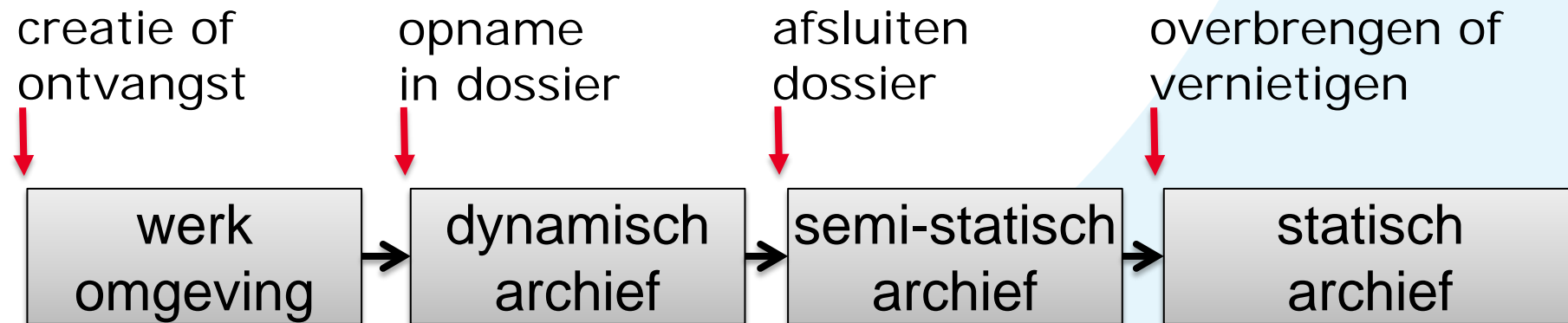

Focus op probleem, niet op oplossing

- Duurzaam toegankelijke informatie:
 - Vindbaar
 - Beschikbaar
 - Leesbaar
 - Interpreteerbaar
 - Betrouwbaar
 - Bestand tegen veranderingen

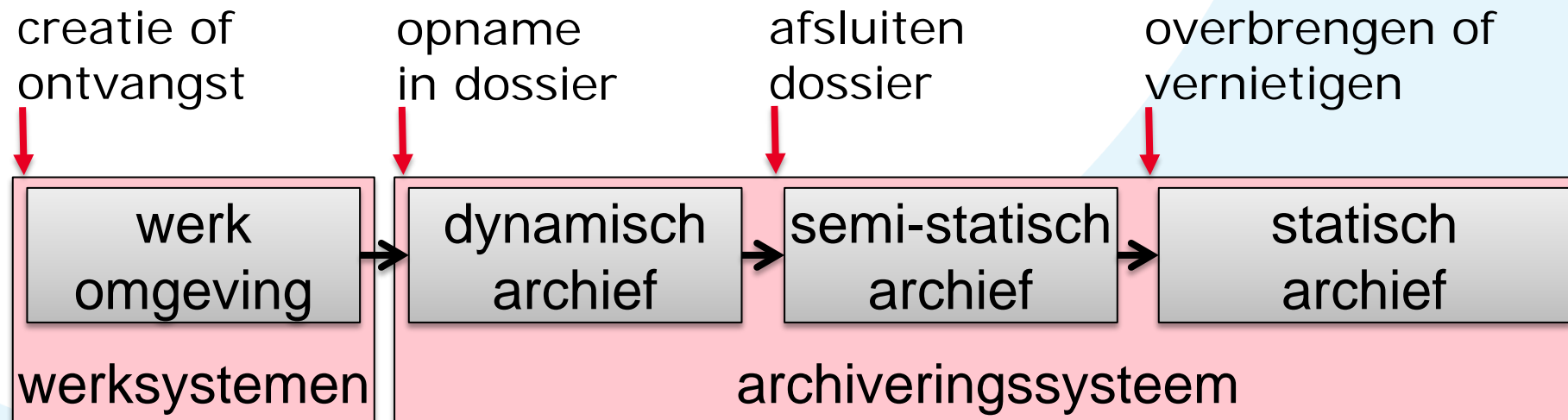

Uit de papieren tijd: life cycle model

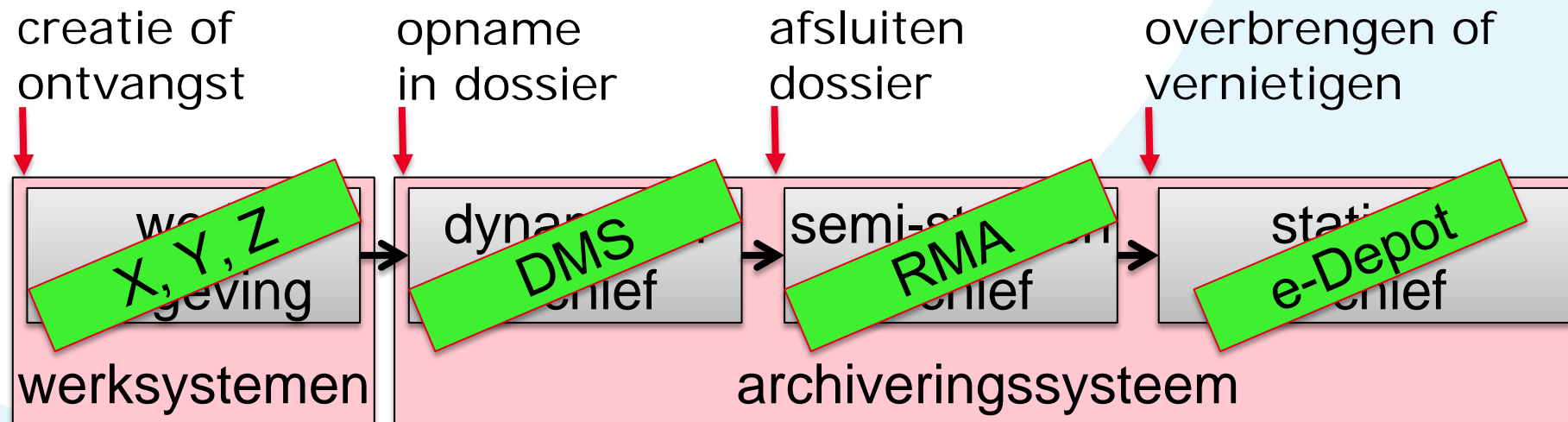

Uit de papieren tijd: life cycle model

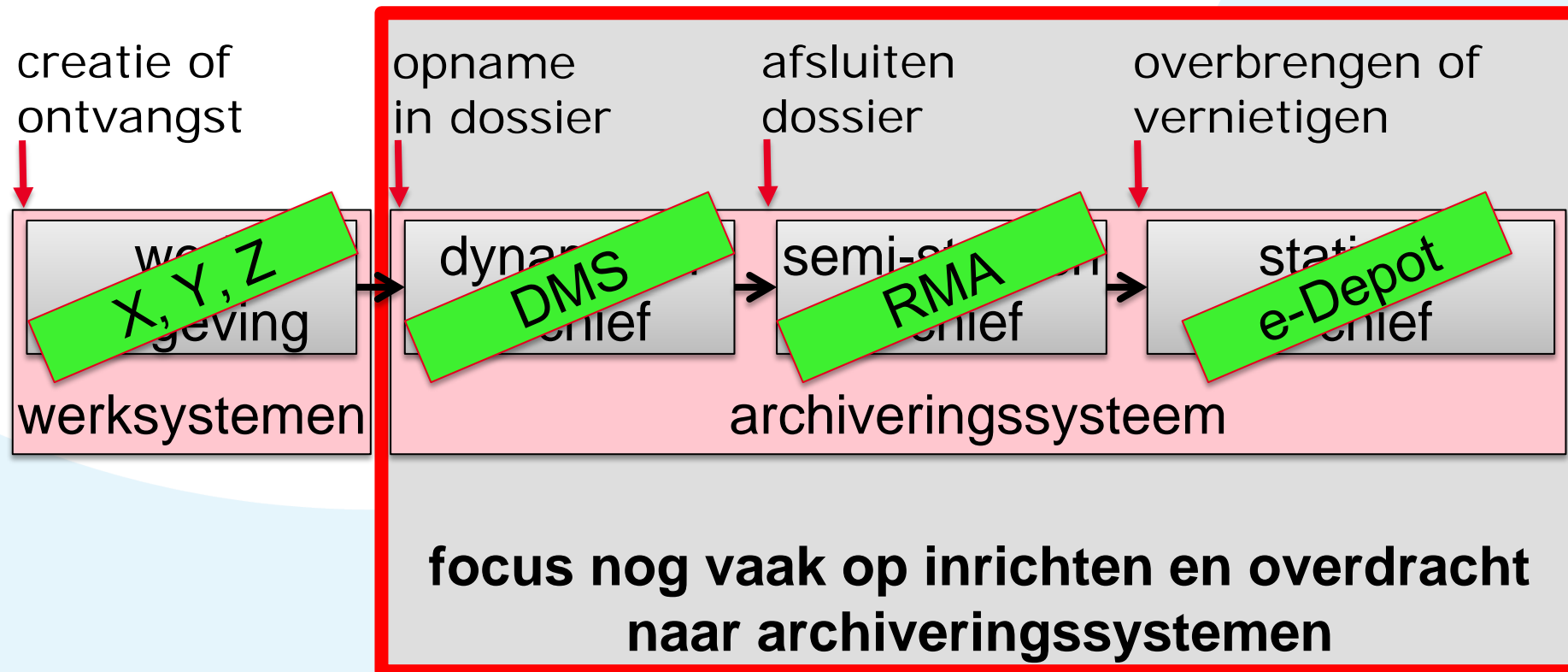

Uit de papieren tijd: life cycle model

Uit de papieren tijd: life cycle model

Life cycle model onder druk

creatie of
ontvangst

werksysteem

opname
in dossier

afsluiten
dossier

overbrengen of
vernietigen

archiveringsysteem

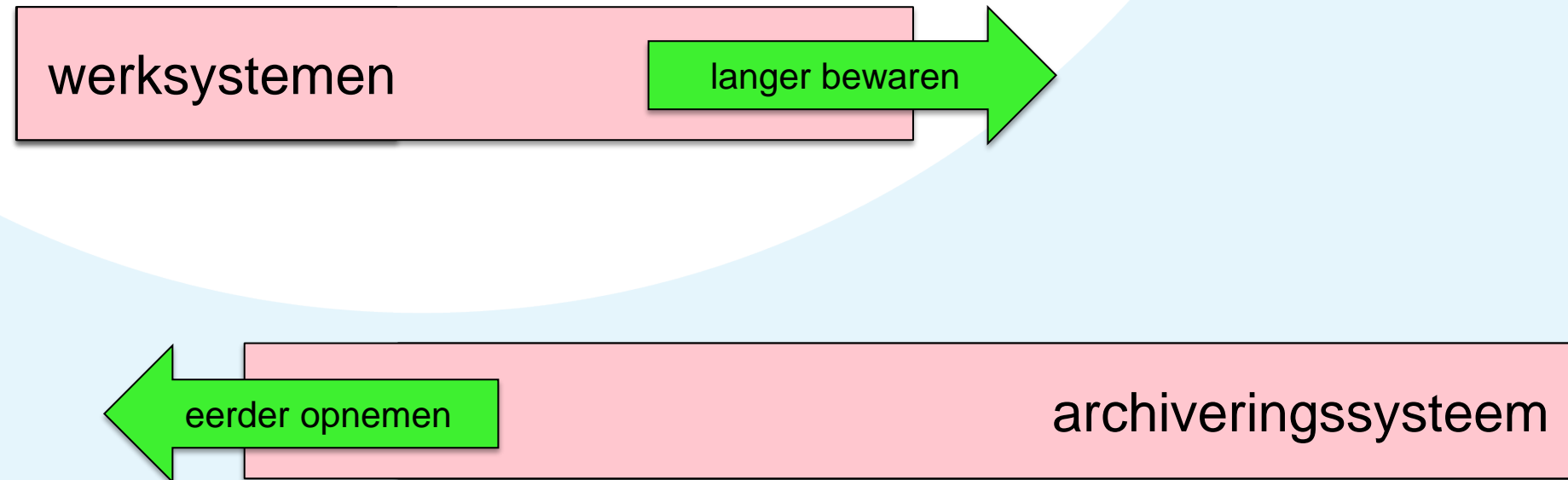
Life cycle model onder druk

creatie of
ontvangst

opname
in dossier

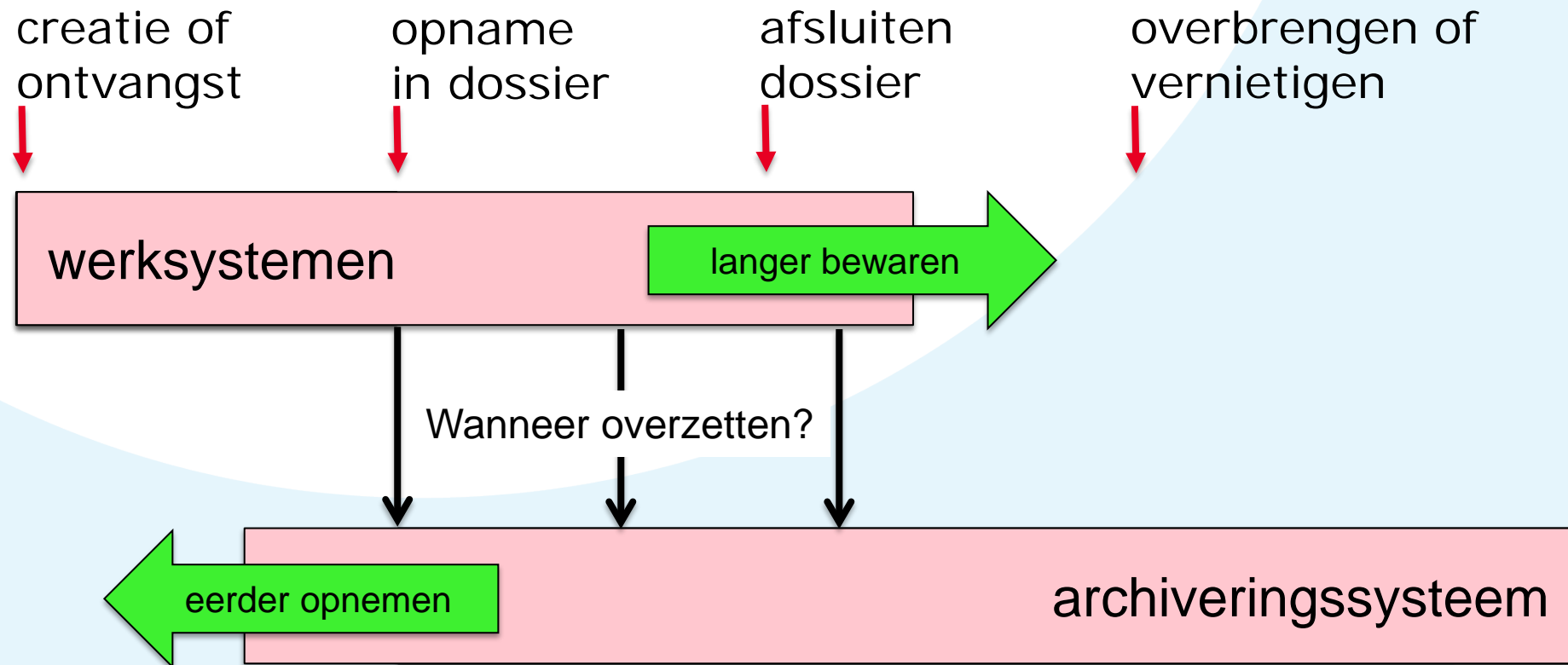
afsluiten
dossier

overbrengen of
vernietigen

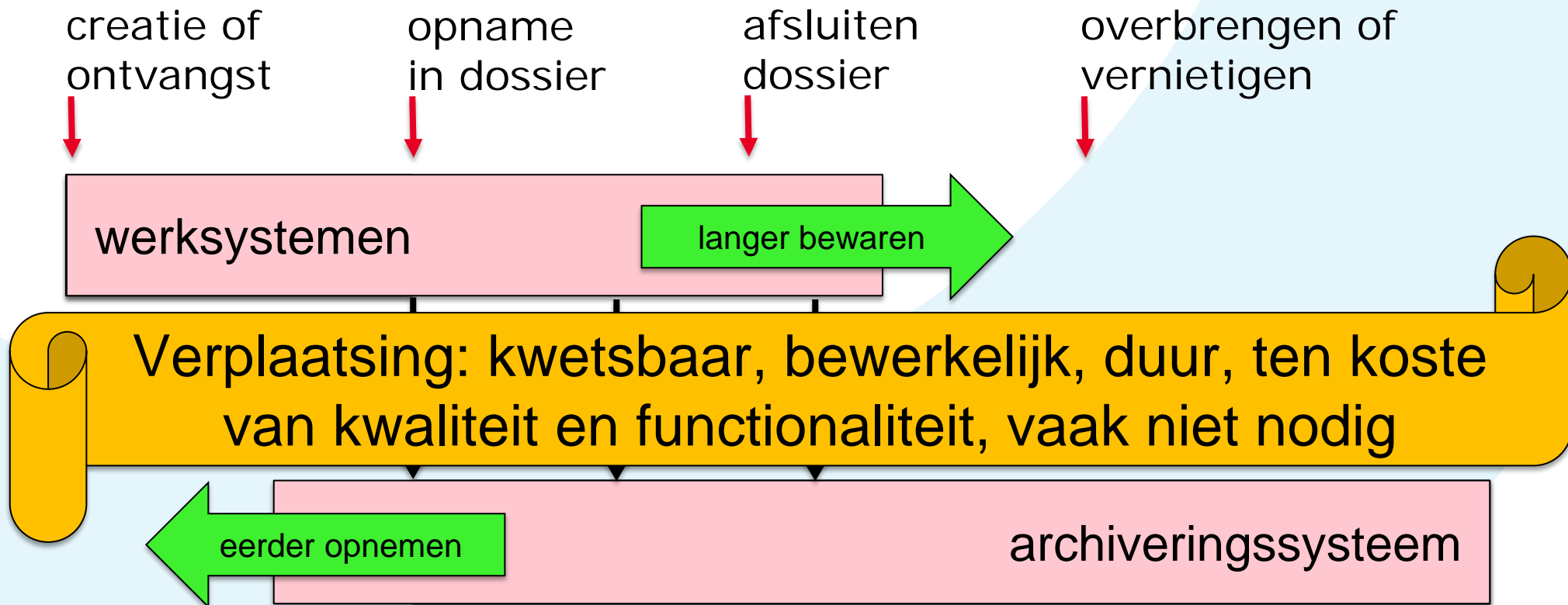

Life cycle model onder druk

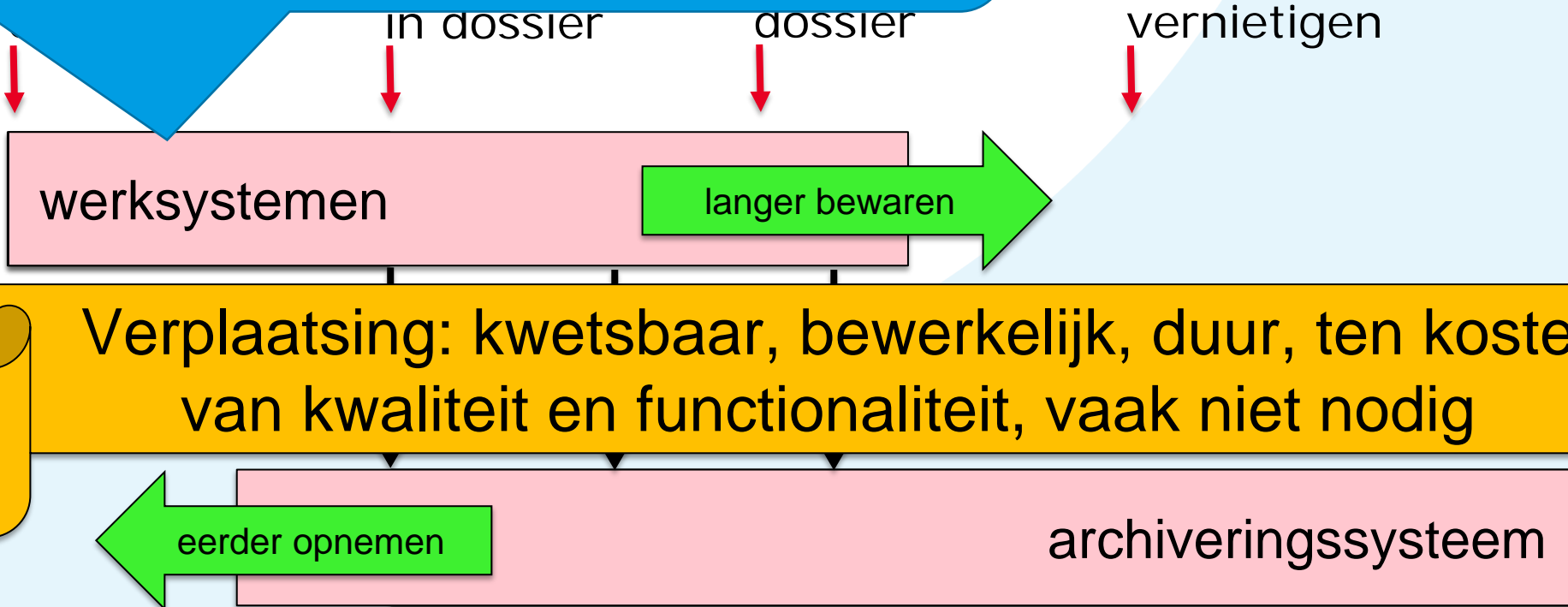
Life cycle model onder druk

Oplossingen zoeken vanuit de werksystemen

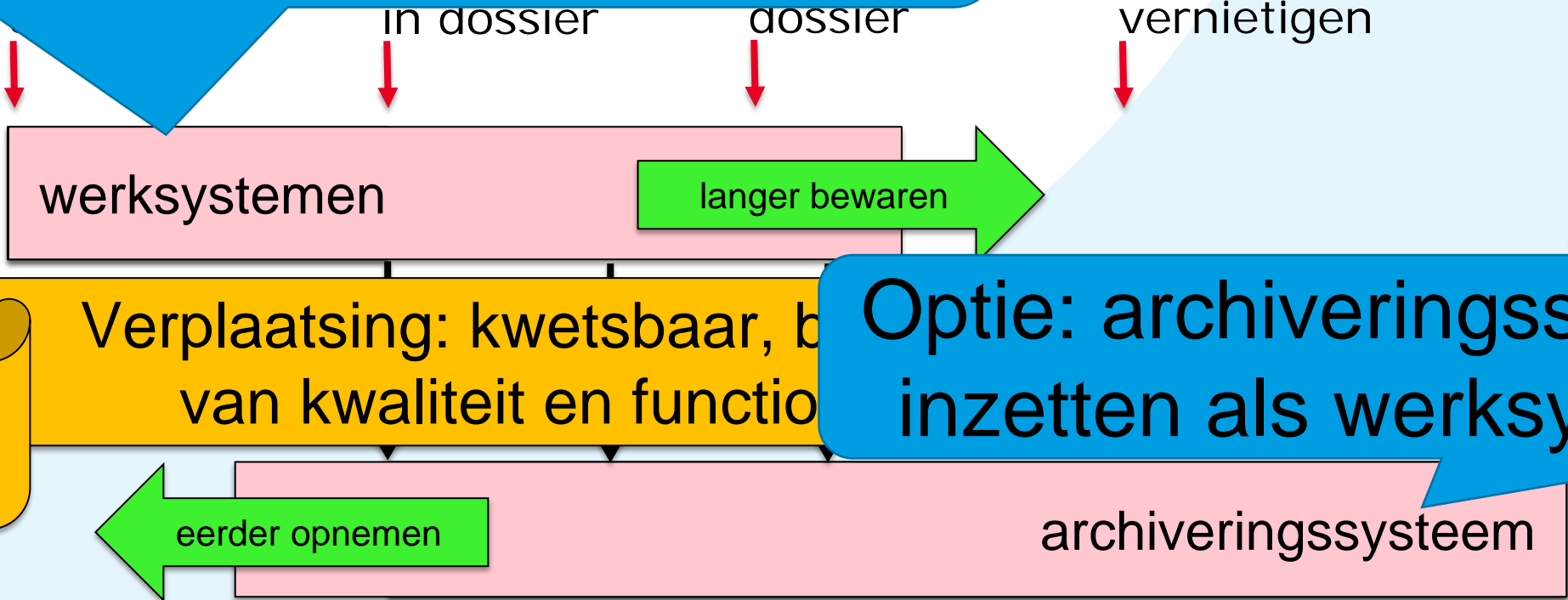
ruk

Oplossingen zoeken vanuit de werksystemen

ruk

Optie: archiveringsstelsysteem inzetten als werksysteem

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archivering by design

Archivering by design

Bij het (her)ontwerpen van de informatiesystemen die een werkproces ondersteunen, worden keuzes gemaakt voor het duurzaam toegankelijk maken van de informatie uit het werkproces.

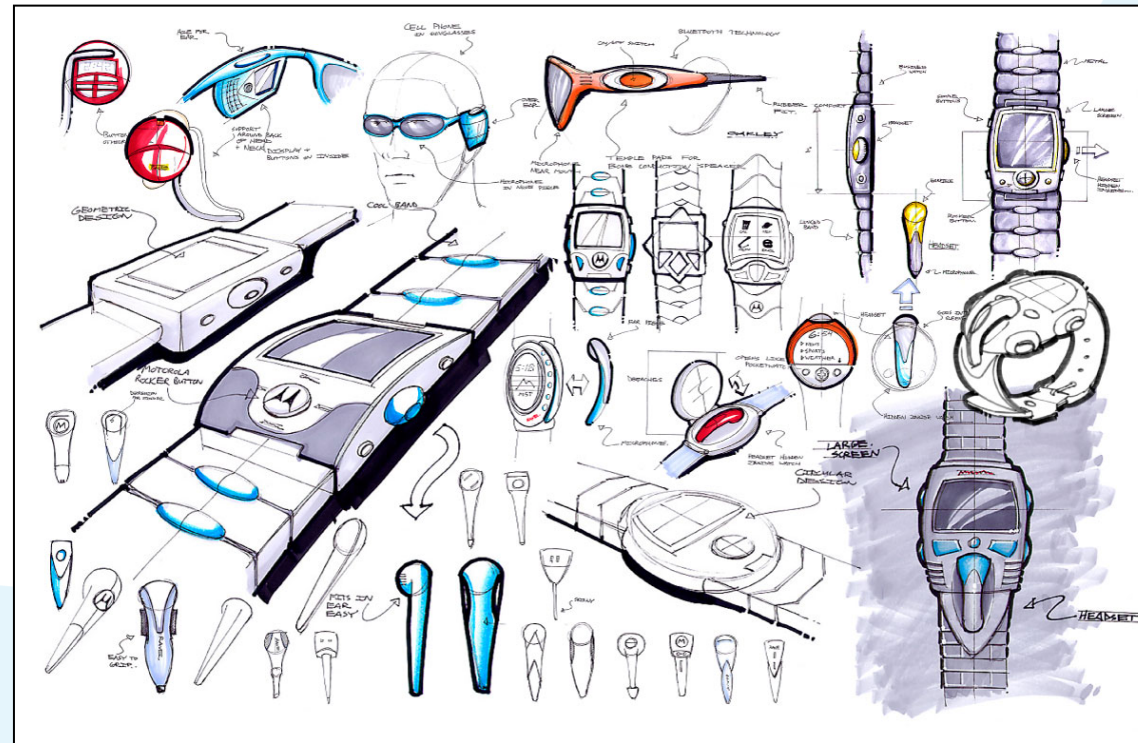

Voorbeelden

- Digitaal Stelsel Omgevingswet
- Renovatie tunnel Gemeente Amsterdam
- Digitale rechtspraak
- Consulaire dienstverlening Buitenlandse zaken
- Motorrijtuigenbelasting

Ontwerp

Ontwerp op verschillende niveaus

Referentie-architectuur

(NORA, GEMMA, PETRA, ROSA, ...)

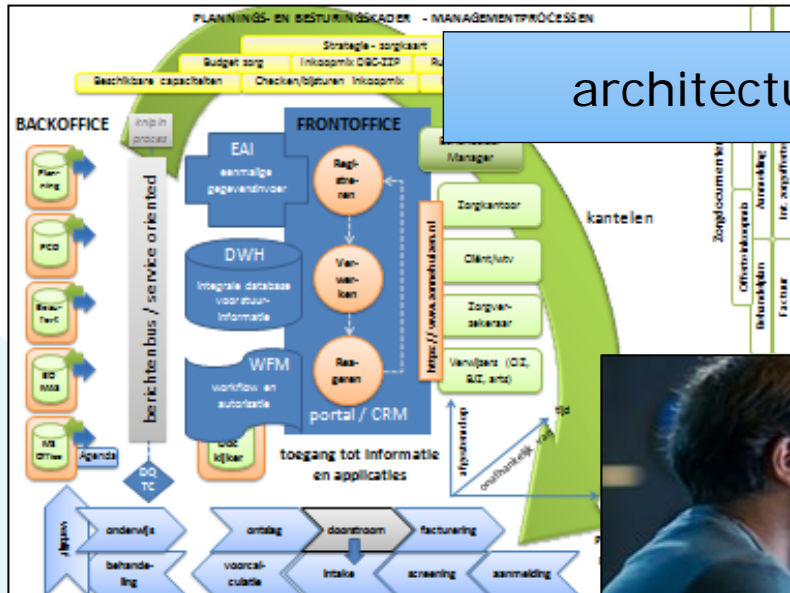
Enterprise-architectuur

Project startarchitectuur

Solution architectuur

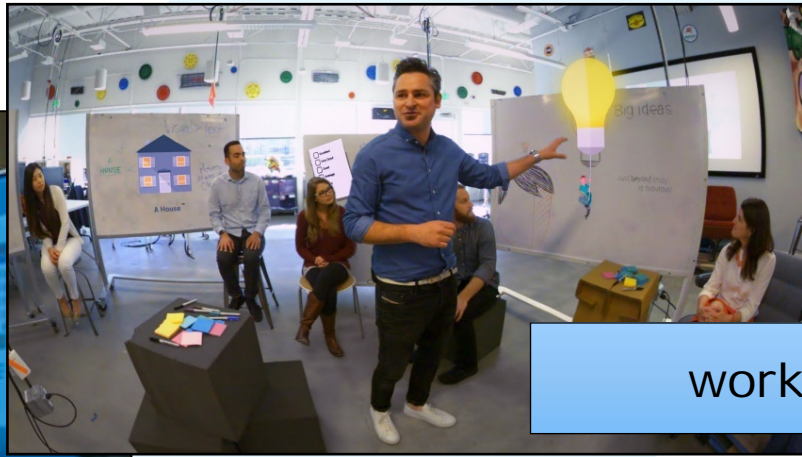
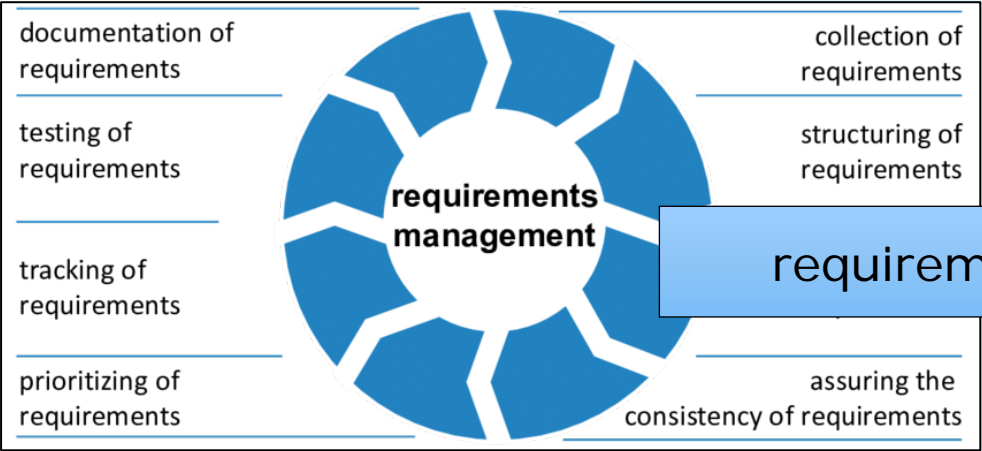
Ontwerpen

architectuur

gebruikerstesten

workshop

Rollen

Gebruikers centraal

Voorbeelden

secundair gebruik

WOB-verzoek behandelen;
Kamervraag beantwoorden;
managementrapportage;
personeelsconflict;
accountantscontrole; inspectie;
parlementair onderzoek;
heropenen dossier; bezwaar en
beroep; onderhoud gebouwen
en systemen; persbericht
opstellen; historisch onderzoek

Gebruikers centraal

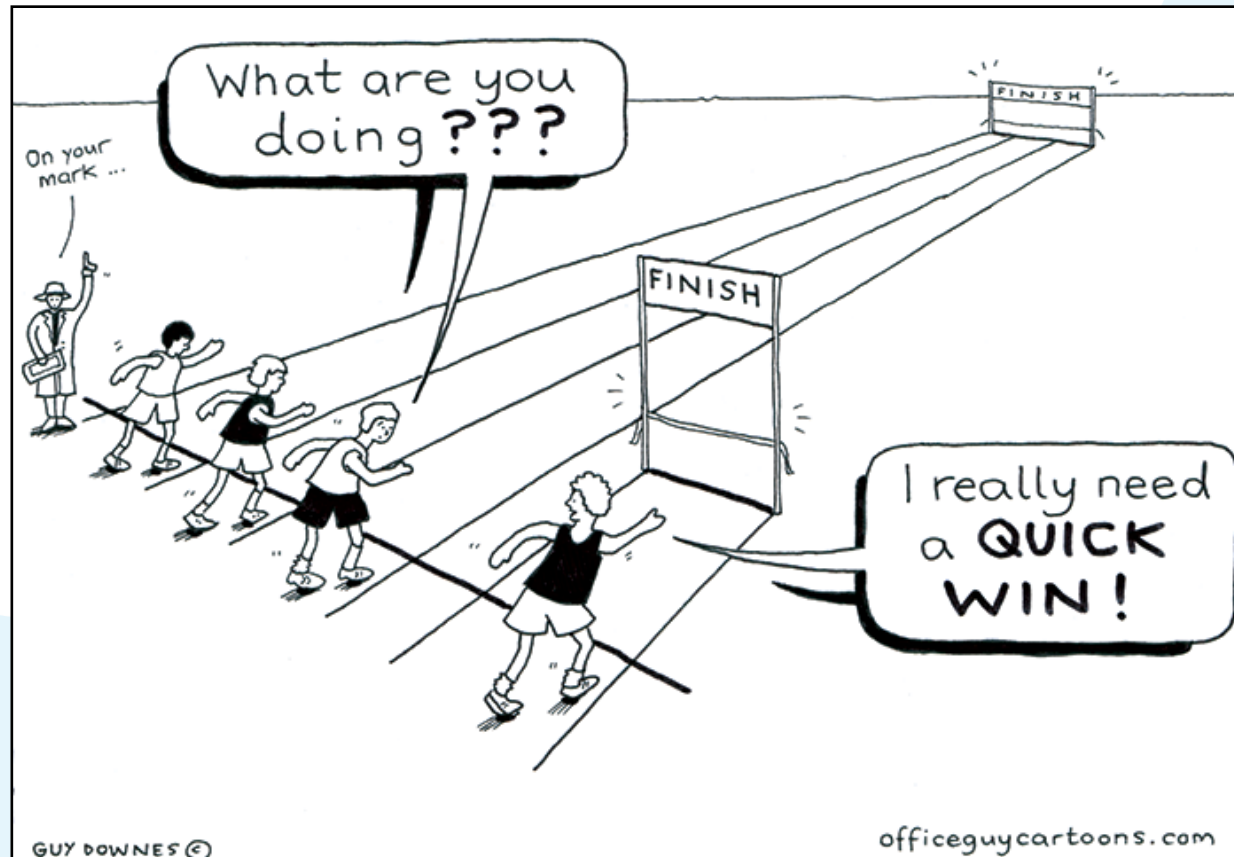
Voorbeelden

secundair gebruik

WOB-verzoek behandelen;
Kamervraag beantwoorden;
managementrapportage;
personeelsconflict;
accountantscontrole; inspectie;
parlementair onderzoek;
heropenen dossier; bezwaar en
beroep; onderhoud gebouwen
en systemen; persbericht
opstellen; historisch onderzoek

Vooral belang van het werkproces

Voorbeelden gebruikerswensen

- Zoeken, zoeken, zoeken!!!
- Specifieke metagegevens
- Overal, snel en voor alle betrokken beschikbaar
- Niet alleen documenten
- Leesbaarheid bijzondere formaten
- Informatie onweerlegbaar
- ...

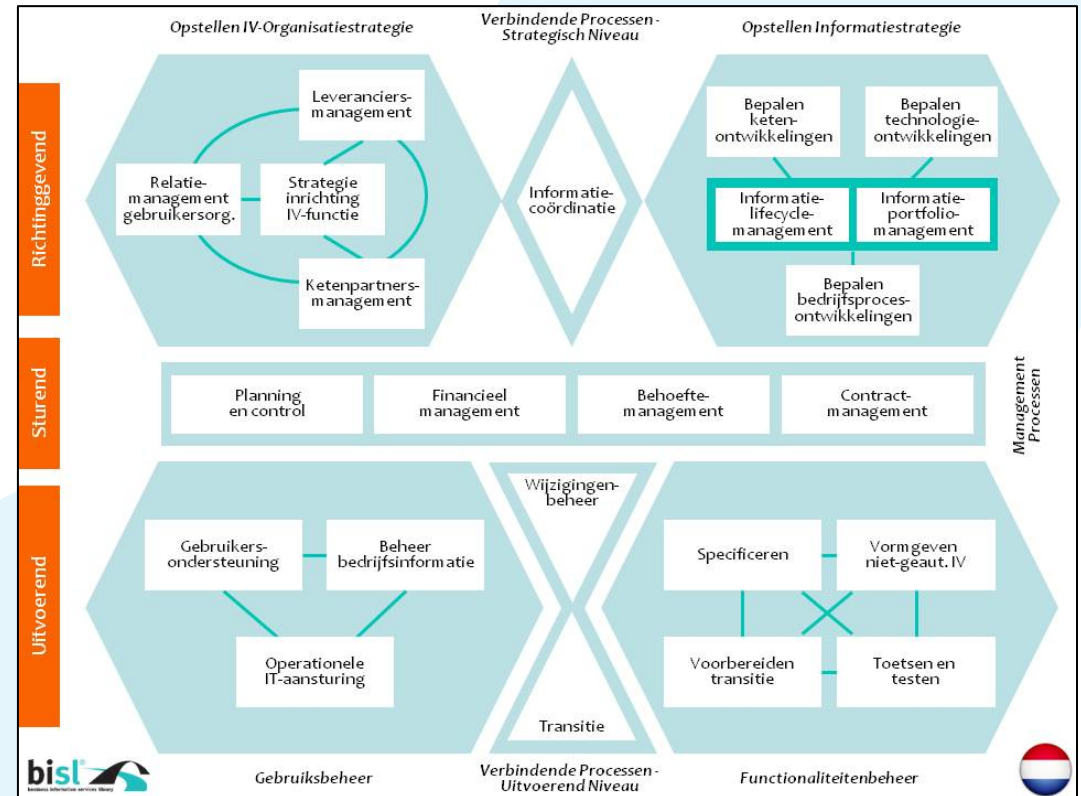

Ontwerper

Informatiemanager

Meer weten

Od magazine oktober-november 2018

www.od-online.nl/editie/od-oktober-november-2018

Vragen, discussie?

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Casus

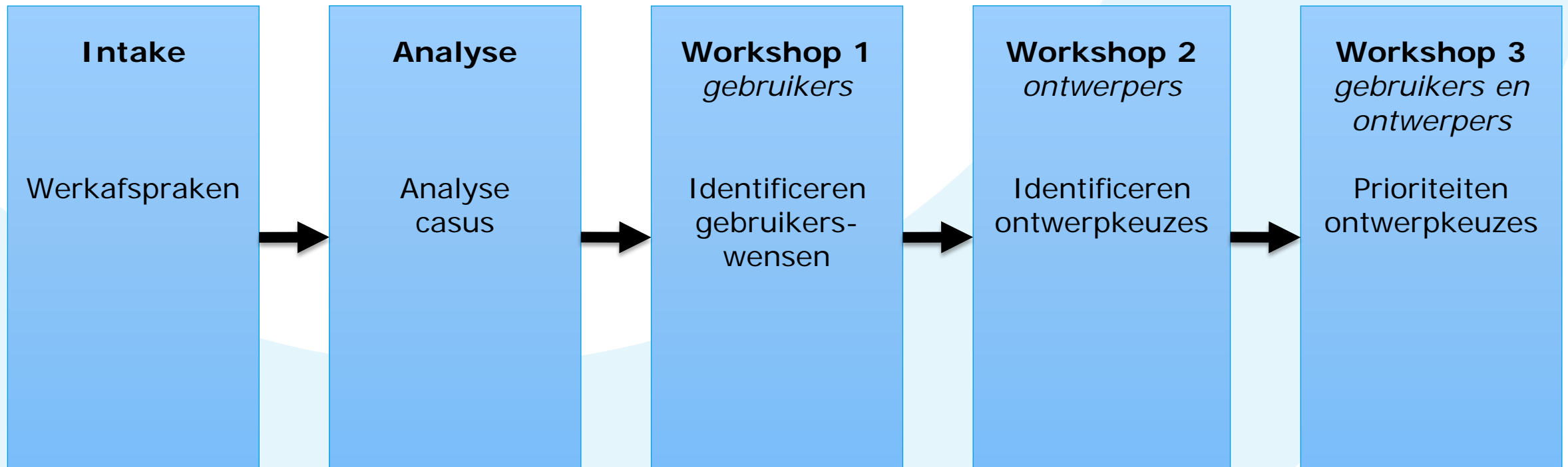

Casus: grote bouwprojecten

- Opdracht aan adviseur archivering/DIV: verbeter de archivering van informatie die voortkomt uit grote bouwprojecten.
- Bijvoorbeeld bouw of renovatie van gebouw, weg of brug.
- Vanaf verstrekken opdracht tot oplevering resultaat.
- Verandercontext: digitalisering bureau projecten en beheer.
- Opdrachtgever: directeur bureau projecten en beheer.

Hulpmiddel: DUTO-scan

Belangen

Welke krachten spelen er rond werkproces en applicaties

Gebruikers

Toekomstige raadplegers van informatie

Verandercontext

Ontwikkelingen in werkproces en applicaties

Werkproces

Activiteiten waar informatie uit voort komt

output

Informatie

Informatie die ontvangen en gemaakt wordt in het werkproces

Applicaties

Waar informatie bewaard en beheerd wordt

externe input

Uitvoerenden

Eigenaar

Werkproces grote bouwprojecten

- **Omgeving:** politiek, stakeholdermanagement, communicatie, verkeersmanagement, vergunningen, bezwaren,...
- **Projectmanagement:** planning, besluitvorming, financiën, risicomangement, wijzigingenbeheer, rapportages,...
- **Techniek:** programma van eisen, ontwerpen, bouwtekeningen, onderzoeken, kostenramingen, veiligheid, toezicht,...
- **Markt:** marktverkenningen, aanbesteding, onderhandelingen, contractmanagement, controle, conflicten, oplevering ...

Informatie grote bouwprojecten

- Procesinformatie: besluit, plan, rapportage,...
- Technische informatie: bestek, model, tekening,...
- Vergunningen
- Projectdocumentatie: planning, communicatieplan,...
- Geo-informatie: GIS-kaarten met bijbehorende data,...
- Aanbestedingen: offertes, begrotingen, ramingen, contracten,...
- Communicatie: e-mail, website, WhatsApp,...
- Onderzoeksrapporten: ondergrond, milieu, veiligheid, accountant,...

Applicaties grote bouwprojecten

- Projectmanagementsysteem
- DMS (voor project en politiek/bestuurlijke processen)
- Applicaties voor BIM-modellen (bouwtekeningen)
- Assetmanagement systeem
- Systems engineering (klanteneisen, ontwerpafwegingen, etc.)
- Aanbesteding (TenderNed)
- Formele communicatie (VISI, contractmanagement, etc.)
- Financiële administratie
- E-Mail, WhatsApp, websites

Opdracht 1: Eigen casus

- Heb je zelf een casus?
- Zo ja:
 - Hoe ziet het werkproces er globaal uit?
 - Welke informatie wordt daarbij ontvangen en gemaakt?
 - In welke informatiesystemen wordt deze informatie beheerd?
- Zo nee: ga dan verder met de casus grote bouwprojecten

Opdracht 2: Waarom archiveren

- Wat zijn de concrete belangen bij het archiveren voor de casus. Waarvoor de informatie later mogelijk gebruikt moet worden.
- Uitgaande van de belangen bij archivering:
 - Overheidstaken uitvoeren
 - Verantwoording afleggen
 - Rechtszekerheid voor burgers en bedrijven
 - Onderzoek mogelijk maken
 - Cultureel erfgoed behouden

Opdracht 3: rollen binnen de casus

- Welke rollen zijn de primaire en secundaire gebruikers van de informatie van de casus?
- Welke rollen zijn de ontwerpers van de (nieuwe) informatiesystemen van de casus?

Opdracht 4: Gebruikerswensen

- Welke wensen hebben de gebruikersrollen ten aanzien van de duurzame toegankelijkheid van de informatie in de casus?
- Uitgaande van het doel van archiveren:
 - Vindbaar
 - Beschikbaar
 - Leesbaar
 - Interpreteerbaar
 - Betrouwbaar
 - Bestand tegen veranderingen

Opdracht 5: Ontwerpkeuzes

- Hoe kunnen de informatiesystemen zo ingericht worden dat ze voldoen aan de gebruikerswensen ten aanzien van de duurzame toegankelijkheid?

Discussie

- Wat zijn de consequenties van archivering van design voor jouw eigen werk en jouw organisatie:
 - Bij welke projecten van de archiefvormer kun je archivering by design toepassen?
 - Hoe kom je in gesprek met de mensen die die projecten aansturen en uitvoeren?
 - Wat kan de rol zijn van jou en jouw collega's bij het promoten en toepassen van archivering by design?
 - Welke kennis en vaardigheden hebben jij en jouw collega's daarvoor nodig?